

ÕIGUSUUDISED TARK

Autor:
Rahel Behrsin
advokaadibüroo TARK
advokaat

Koostaja advokaadibüroo TARK. Projekti juhib vandeadvokaat Aare Tark

Väljaandja
Äripäeva teabekirjastus
Pärnu mnt 105
19094 Tallinn
info: 667 0099
e-post: kasiraamat@aripaev.ee
www.kasiraamat.ee

Õigusabi
Advokaadibüroo TARK
Roosikrantsi 2
10119 Tallinn
tel: 611 0900
e-post: info@tark.legal
www.tark.legal

ÄRIÜHINGU PANKROTI-AVALDUSE ESITAMISE KOHUSTUSE RIKKUMINE VÕIB JUHATUSE LIIKMELE KALLIKS MAKSMATA MINNA

Riigikohus selgitas 28. veebruari 2017 otsuses nr 3-2-1-143-16 äriühingu juhatuse liikme vastutusega seonduvat äriühingu pankrotiavalduse esitamata jätmise korral.

Äriühingu võlausaldaja esitas 2013. aastal äriühingu pankrotihoiatuse ja kohtule pankrotiavalduse. Ligi aasta hiljem esitas äriühingu võlausaldaja kohtule ligikaudu 870 000 euro suuruse kahju hüvitamise nõude äriühingu juhatuse liikme vastu. Kahju oli võlausaldajale tekkinud seetõttu, et juhatuse liige rikkus pankrotiavalduse esitamise kohustust.

Riigikohus selgitas, et äriühingu juhtorganite liikmed võivad võlausaldajate ees vastutada, kui nad rikuvad mingit seadusest tulenevat kohustust, mis on kehtestatud ühingu võlausaldajate kaitseks. Selliseks kohustuseks võib olla äriseadustikust tulenev kohustus esitada osaühingu püsiva maksejõuetuse korral pankrotiavaldus.

Äriühing on maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada oma võlausaldajate nõudeid või äriühingu vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majandusliku olukorra tõttu ajutine. Kui osaühing on maksejõuetu, peab juhatuse viivitamata, kuid mitte hiljem kui 20 päeva möödumisel maksejõuetuse ilmnemisest, esitama kohtule osaühingu pankrotiavalduse.

Riigikohus selgitas, et selle kindlakstegemiseks, kas äriühing on mingiks ajaks muutunud püsivalt maksejõuetuks, tuleb hinnata kõiki äriühingu majanduslikku olukorda mõjutavaid olulisi asjaolusid kogumis, keskendumata vaid ühele kriteeriumile või näitajale. Netovara seis on äriühingu maksevõime hindamisel väga tähtis ning kahtlust äriühingu maksejõulisuses saab ümber lükata vaid andmetega, mis viitavad selgelt äriühingu majandusliku seisundi paranemisele.

Pankrotiavalduse õigel ajal esitamine peab tagama osaühingu vara võimalikult suures ulatuses säilimise ning seeläbi võlausaldajate nõuete võimalikult suures ulatuses rahuldamise. Kohustuse eesmärk on ka tagada, et sisuliselt maksejõuetu äriühing ei osaleks edasi majandustegevuses, mille käigus tekkivaid kohustusi ta ei suuda täita.

Võlausaldaja peab kahju hüvitamise nõude maksmapanekul tõendama, et võlgniku juhatuse liige on rikkunud pankrotiavalduse esitamise kohustust ja talle on sellise rikkumise tõttu tekkinud kahju. Nende eelduste tõendamisel vabaneb juhatuse liige vastutusest vaid siis, kui ta tõendab, et esineb mõni õigusvastasust välistav asjaolu või et ta ei ole kahju tekitamises süüdi. Kui juhatuse liige nimetatud asjaolusid tõendada ei suuda, tuleb võlausaldajale hüvitada pankrotiavalduse esitamise kohustuse rikkumise tõttu tekkinud kahju. Kahju hüvitamise kohustus võib juhatuse liikmel tekkida mitmete võlausaldajate ees ning seda mitte ainult pankrotiavalduse esitamata jätmise korral, vaid ka selle õigeaegse esitamisega hilinemisel.

VÕLGNIKU MAKSE-JÕULISUSE HINDAMINE

Kohus kuulutab pankroti välja, kui võlgnik on maksejõuetu. Võlgnik on maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada võlausaldajate nõudeid või kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole tema majandusliku olukorra tõttu ajutine.

Riigikohus selgitas 22. veebruari 2017 otsuses nr 3-2-1-163-16, et kõik nõuded muutuvad sissenõutavaks pankroti väljakuulutamise, andes võlausaldajatele alates sellest ajast õiguse nõuda võlgnikult kohustuse täitmist. Pankrotiseadusest ei saa tuletada, et võlgniku maksejõulisuse hindamisel arvestab kohus alati ka võlgniku kohustustega, mille täitmise tähtpäev saabub alles pankroti väljakuulutamise. Pankrotiavalduse võib esitada ainult see võlausaldaja, kelle nõue on muutunud sissenõutavaks, tõendades mh nõude täitmise tähtaja. Pankrotiseadus ei näe ette, et kohus kuulutab võlausaldaja pankrotiavalduse alusel

pankroti välja ka siis, kui maksejõuetuse tekkimine edaspidi on tõenäoline.

Kohus saab võlausaldaja pankrotiavalduse alusel võlgniku maksejõulisuse hindamisel arvestada eelkõige võlgniku juba sissenõutavaks muutunud kohustustega. Vastupidise tõlgenduse korral ei oleks välistatud pankrotiavalduse esitamine ja pankroti väljakuulutamise vaid kohustuse täitmise tähtpäeva saabumise saavutamiseks. See ei ole aga kooskõlas pankrotiseaduse mõtte ega pankrotimenetluse eesmärkidega, milleks on mh kuulutada välja püsivalt maksejõuetu võlgniku pankrot.

Riigikohus märkis, et võlgniku kohustusi, mille täitmise tähtpäev ei ole pankrotiavalduse esitamise ajaks saabunud, saab kohus arvestada võlgniku maksejõulisuse hindamisel siis, kui need muutuvad ettenähtavas tulevikus kindlasti sissenõutavaks. Seejuures, kui kohus kuulutab pankroti välja tulevikus sissenõutavaks muutuvaid kohustusi arvesse võttes, peab kohus mh põhjendama, mis asjaolude alusel ta leiab, et võlgnik ei ole tulevikuks kokkulepitud täitmise tähtpäeva saabudes võimeline neid nõudeid rahuldama.

ENAMMAKSTUD TULU- MAKSU TAGASTUSNÕUE KUI TÖÖTASUDEGA SARNANE SISSETULEK

Riigikohtu 11. jaanuari 2017 lahendi nr 3-2-1-124-16 asjaolude kohaselt pööras kohtutäitur sissenõude võlgniku enammakstud tulumaksu tagastusnõudele summas 409,2 eurot. Võlgnik vaidlustas selle ja palus vabastada enammakstud tulumaksu tagastusnõude aresti alt. Kohtutäitur oli seisukohal, et enammakstud tulumaksu tagastusnõue ei ole sissetulek, millele saaks kohaldada täitemenetluse seadustikust tulenevaid sissetuleku arestimise piiranguid.

Riigikohus selgitas, et võlgniku sissetulekuks on igakuine töötasu, ametipalk, seadusel põhinev elatis, riiklik pension, saadavad toetused ja hüvitised. Täitemenetluse seadustiku kohaselt on aga sissetuleku mõiste lahtine ning selleks saab lugeda ka mõnda muud töötasunõudega sarnast sissetulekut. Kuivõrd tulumaksuseaduse kohaselt maksustatakse tulumaksuga maksumaksja tulu, millest on tehtud seadusega lubatud mahaarvamised, on enammakstud tulumaksu tagastusnõue otseselt seotud isiku sissetulekuga.

Riigikohtu hinnangul on enammakstud tulumaksu tagastusnõue loetav muuks töötasunõudega sarnaseks sissetulekuks. Riigikohtu varasema praktika kohaselt on võimalik, et sissetulek makstakse võlgnikule ühekordse maksena n-ö etteulatult või tagasiulatult ning ka siis kehtivad sissetuleku arestimise piirangud.

Kuna võlgniku enammakstud tulumaksu tagastusnõue ei ületanud sissetuleku mitteametistavat osa, ei olnud kohtutäituril alust seda summat arestida.

www.kasiraamat.ee